

Výkladový slovník pojmů souvisejících s dezinformačními kampaněmi

Veronika Víchová

Spolupracovnice programu Kremlin Watch

Patrik Rudolf

Spolupracovník programu Kremlin Watch

Alexandr Sibirský

Spolupracovník programu Kremlin Watch

Kremlin Watch je strategický program think-tanku Evropské hodnoty, který má za cíl rozkrývat a čelit jednotlivým nástrojům hybridní války Ruské federace zaměřené proti liberálně-demokratickému systému.

1. Agrese

Použití síly jedním státem proti jinému, které nelze vnímat jako sebeobranu či jiné legální výjimky.¹

Zločinem agrese neboli aktem proti míru narušujícím mezinárodní právo může být invaze, útok na ozbrojené složky jiného státu, okupace, bombardování, blokáda, neautorizované použití vojenských složek v cizím státě, povolení k použití určitého teritoria k agresi, vysílání ozbrojených složek či podobných skupin vykonávajících akty agrese či akty značného vměšování se do záležitostí jiného státu.

Illegalita agrese z pohledu mezinárodního práva je jednou z hlavních norem moderního mezinárodního práva a její prevence je jedním z hlavních cílů OSN. Útok, narušující suverenitu, teritoriální integritu či politickou nezávislost jiného státu, nemusí být nutně ozbrojený, ale může být i informačního či kybernetického charakteru.

2. Spojenec

Osoba, skupina nebo stát, který se spojil s jiným za účelem dosažení společného cíle či benefitu.

Spojenec je tedy člen spojenectví, které bývá nazýváno i aliancí. Aliance pak může, ale nemusí být smluvně zakotvena. Většina aliancí funguje na principu rovnoprávnosti. Kanada a Spojené státy byly během druhé světové války spojenci. Příklad smluvně zakotveného spojenectví je pak NATO či západní koalice proti Islámskému státu.

3. Informační válka

Systematické obranné a útočné operace prováděné prostřednictvím informačních technologií za účelem využití, narušení nebo zničení protivníkovy informačního portfolia a získání vojenské nebo jiné výhody nad ním.

Spolu s neustálým rozvojem komunikačních technologií se objevují nová bezpečnostní rizika. Každý den dochází k výměně velkého množství dat a informací, což se může stát předmětem útoku jak ze strany organizovaných skupin, tak konkrétních států. Intervence do tohoto toku dat může být zneužita a stát se součástí tzv. informačních válek.

Definice termínu *informační válka* se v různých publikacích liší. Je proto dobré vnímat konkrétní aspekty tohoto komplexního pojmu. Celý proces zahrnuje sběr, přenášení, ochranu, manipulaci, narušování a zatajování informací. Jiné rozdělení rozlišuje mezi *válkou o informace* (získávání informací o protivníkovi a jeho možnostech s cílem chránit sebe), *válkou proti informacím* (ochrana vlastních informačních systémů a ničení protivníkových) a *válkou skrze informace* (produkování dezinformací a klamů za účelem získání převahy nad protivníkem).

¹ Ratner R. Steven. 2011. Aggression. In: Crimes of War. Dostupné zde: <http://www.crimesofwar.org/a-z-guide/aggression/>

4. Hybridní hrozba

Zahrnuje různé formy hrozby v podobě konvenčních nástrojů, neregulérních taktik a formací, teroristických činů, které mohou zahrnovat i bezcílné násilí a nátlak, a kriminální zmatek.²

Této hrozbě, která může přerůst ve válku, můžeme čelit ze strany státních i nestátních aktérů. Jedná se o kombinaci nástrojů konvenční a nekonvenční války, kdy již nemůžeme mezi oběma rozlišovat. Hlavními koncepty v rámci tohoto pojmu jsou:

- „Válčení čtvrté generace“: mizející hranice mezi tím, co by mohlo být nazváno válkou a mírem, a mizející hranice mezi rozlišením kombatantů a nekombatantů.
- „Smíšená válka“: možnost vést válečné operace nejenom s regulérní armádou, ale i s neregulérními jednotkami.
- „Neomezená válka“: válka bez hranic neboli využití nejenom vojenských kapacit, ale především dalších úrovní války, jako je informační, ekonomická, politická a kulturní.
- V článku M. Kubeši a Jána Spišáka [Hybridní hrozby a vývoj nové operační koncepce NATO](#) si můžete přečíst více informací o původu pojmů hybridní hrozba a hybridní válka.
- Rovněž považujeme za důležité zmínit pojem [Russia's New Generation Warfare](#), jelikož právě Rusko je v současnosti průkopníkem zcela nového typu vedení války.
- *První a druhá fáze* probíhá nevojensky a asymetricky. Zahrnuje použití nejen informační války, ale také využití politických, psychologických, diplomatických, ideologických a ekonomických nástrojů. Kombinace těchto nástrojů je prováděna diplomatickými kanály, skrz média a vrchními vládními agenturami.
- *Třetí fáze* slouží ke konsolidaci předchozích dvou fází. V této fázi je využíváno zastrašování a podplácení politických a vojenských představitelů, kteří poté mají upustit od plnění svých povinností.
- *Čtvrtá fáze* je charakterizována masivní propagandou, která má způsobit nepokoje v cílové populaci. Intenzita těchto nepokojů je poté zvýšena příjezdem ozbrojenců.
- *V páté fázi* přichází vojenská akce, která má však stále jen nepřímou podobu.
- *Šestá fáze* je charakterizována přímými vojenskými akcemi. Jedná se zde hlavně o rozsáhlý vojenský průzkum a subverzivní akce, které mohou zahrnovat i operace speciálních jednotek.
- *Sedmá fáze* je kombinací informační kampaně, elektronické války a leteckých operací, za použití nejmodernějších zbraní.
- *Osmá fáze* má za cíl rozdrtit poslední ostrůvky odporu a zničení všech nepřátelských jednotek.

² Hoffman G. Frank. 2007. Conflict in the 21st Century: The Rise of Hybrid Wars. Dostupné zde: http://www.potomac institute.org/images/stories/publications/potomac_hybridwar_0108.pdf

5. Dezinformace

Informace, která není pravdivá a jejímž účelem je zmást jejího příjemce.

Dezinformace může být šířena mnoha způsoby – ústně, písemně, ale třeba i upravenou fotografií nebo videozáznamem. Mezi její charakteristické znaky patří, že sdělení významným způsobem neodpovídá skutečnosti, vynechává důležitou část kontextu, neposkytuje důvěryhodné zdroje anebo například prezentuje extrémní pohled jakožto objektivní pravdu.

Druhou důležitou podmínkou dezinformace je záměr zmást jejího příjemce. Tím se dezinformace liší od misinformace, která může vzniknout omylem nebo nevědomostí toho, kdo špatnou informaci poskytl. Při praktickém odhalování informací můžeme jen málokdy přesně vědět, co původce lživé informace skutečně zamýšlel. Všeobecně se však dá říci, že pokud se obsah sdělení prokáže jako nepravdivý a nesprávný a jeho šířitel na to byl upozorněn, a přesto jej neopravil či nevysvětlil, lze jej označit za záměrnou dezinformaci.

Více o tomto pojmu si můžete přečíst například v [článku](#) Bena Nimma o tzv. ABC přístupu k identifikaci dezinformace.

6. Dezinformační kampaň

Organizovaná série aktivit, která se prostřednictvím dezinformací a zneužívání informačních toků snaží zmást občany a posunout veřejné mínění směrem k předurčeným politickým cílům.³

Samotná „kampaň“ je v [Oxfordském slovníku](#) definována jako série vojenských operací prováděná za účelem dosažení cíle, spojená s konkrétní oblastí nebo zahrnující specifický typ boje. V případě dezinformační kampaně se obvykle jedná o operace, které ty vojenské doplňují, případně nahrazují. Specifický typ boje je pak samotné dezinformování obyvatelstva a zneužívání informačních toků.

Typickou [dezinformační kampaní](#) byla již za druhé světové války operace Bodyguard provedená Spojenci, kteří pomocí různých prostředků, jako bylo například podvrhnuté rádiové vysílání, oklamali protivníka a utajili tak místo invaze v Normandii.

³ Smoleňová Ivana. 2015. The Pro-Russian Disinformation Campaign in the Czech Republic and Slovakia. Dostupné zde: http://www.pssi.cz/download/docs/253_is-pro-russian-campaign.pdf

7. Propaganda

*Úmyslná, systematická snaha formovat vnímání, manipulovat poznávání, řídit chování a ovlivňovat názory a emoce za účelem dosažení odezvy odpovídající požadovanému záměru propagandisty.*⁴⁵

Rozlišujeme 3 druhy propagandy:

- **Bílá** – Víme, odkud pochází a kdo je autorem. Podává převážně pravdivé zprávy informačního charakteru, které však jasně sdělují, kdo je „dobrý“ a kdo je „zlý“, a tedy i kdo podává správné informace a zastává nejlepší názory. Jednalo se například i o vysílání *Hlasu Ameriky* za studené války.
- **Černá** – Zdroje nejsou známy nebo odkazují k neexistující autoritě, vytvářejí a rozšiřují lži, klamy a podvody s cílem dosažení svého záměru. Příkladem této formy propagandy je dnes například [Aeronet](#).
- **Šedá** – Leží někde uprostřed mezi dvěma předchozími. Zdroj informací může a nemusí být přesně určen a přesnost obsahu sdělení je nejasná. Šedá propaganda bývá užívána k ospravedlňování vojenských akcí (např. Sověti ji užili k ospravedlnění invaze do Afghánistánu).

Pojetí a definice propagandy existuje celá řada, některé z nich ji vymezují velice úzce, jiné ji naopak vnímají ze široka. Prokremelská dezinformační kampaň využívá všech tří zmíněných typů propagandy. Jsme si nicméně vědomi, že širší pojetí tohoto pojmu může za propagandu považovat téměř jakékoliv vyjádření názoru, včetně toho našeho. Proto se užívání pojmu propaganda snažíme minimalizovat a nahrazovat jej významově přesnějšími výrazy, jako je právě dezinformační kampaň.

8. Strategická komunikace

Využívání komunikace státem nebo organizací za účelem podpory nebo dosažení dlouhodobých cílů.

Na první pohled se může zdát, že se strategická komunikace příliš neliší od jiných, spíše negativně zabarvených pojmů (propaganda, dezinformační kampaň). Faktem je, že hranici mezi strategickou komunikací a jinými termíny lze mnohdy jen těžko rozeznat. Při podrobnějším rozboru se jako asi nejbližší termínu *strategická komunikace* jeví pojem [bílá propaganda](#).

Evropská unie vypracovala [Akční plán strategické komunikace](#) v červnu 2015 především jako reakci na soustavné dezinformační operace ze strany Ruské federace. V *Akčním plánu* byly vytyčeny tři základní cíle strategické komunikace EU: (1) efektivní podpora a prezentace politiky a hodnot EU směrem ke státům tzv. východního partnerství (Arménie, Ázerbájdžán, Bělorusko, Gruzie, Moldavsko a Ukrajina); (2) posilování svobodného mediálního prostředí spolu s podporou nezávislých médií (především v ruskojazyčném mediálním prostoru); (3) zvyšování všeobecného povědomí o dezinformačních aktivitách vnějších aktérů a schopnosti Unie na ně efektivněji reagovat. Snaha o naplnění těchto bodů v

⁴ Gareth S. Jowett. 2006. Victoria O'Donnell, Propaganda and Persuasion, Thousands Oaks.

⁵ NATO. 2008. NATO Glossary of terms and definition. Dostupné zde: <https://fas.org/irp/doddir/other/nato2008.pdf>

praxi vedla například k založení týmu [East StratCom Task Force](#) (ten například působí v zemích tzv. východního partnerství – Arménie, Gruzie, Ukrajina aj. – kde vytváří pozitivní obraz unijní politiky, nebo ve svých týdenních přehledech [Disinformation Review a Disinformation Digest](#) prezentuje a vyvrací aktuální prokemelské dezinformace a představuje pohled ruských a prokemelských médií na Západ) nebo vytvoření [ruskojazyčné stránky](#) Evropské služby pro vnější činnost.

Podobně přistupuje ke strategické komunikaci také [Severoatlantická aliance](#), která ji definuje jako „(...) informování o aktuálních rolích, cílech a misích NATO vhodným, přesným, odpovídajícím a včasným způsobem“ za účelem „(...) dosažení politických a vojenských cílů“. [Seznam hlavních aktivit](#) Aliance v oblasti strategické komunikace zahrnuje mimo jiné: včasné odhalování signálů hybridní války, studium ruské informační kampaně vůči Ukrajině nebo hledání možností obrany Aliance a členských států proti subverzivním tlakům. Klíčovým orgánem strategické komunikace Aliance je [NATO Strategic Communications Centre of Excellence](#), založený v roce 2014.

9. Narativ

Vyprávění, které se vyznačuje určitým příběhem a diskurzem. ⁶

Zmíněné [dva aspekty](#) narativu, tedy příběh a diskurz, představují v podstatě dvě složky, které narativ tvoří a bez kterých by nemohl existovat. Příběh představuje samotný obsah sdělení, tedy určitý sled událostí, s ním spojené postavy a prostředí. Jedná se tedy o to, co je v narativu zobrazeno. Diskurz je potom způsob zobrazení tohoto příběhu. Spočívá ve volbě prostředků, jimiž se obsah vyjadřuje.

[Narativ](#) lze rovněž vysvětlit jako určitý způsob výběru, organizace a propojení prezentovaných událostí a jejich zhodnocení pro konkrétní publikum. Pokud se například jedná o psaný text, pak události, o kterých píšeme nejdříve, budou čtenářem pravděpodobně spíše vnímány jako příčiny, a skutečnosti zmíněné na konci budou vnímány jako důsledky.

10. Tzv. Gerasimova doktrína

Vojenský koncept Valerije Gerasimova postavený na užívání nevojenských prostředků při vedení konfliktu.

Náčelník generálního štábu ozbrojených sil Ruské federace Valerij Gerasimov v únoru 2013 [napsal](#) článek, který vyšel v ruském obranném magazínu VPK. V něm představuje svou koncepci hybridní války. Upozorňuje na smazávání rozdílů mezi válečným a mírovým stavem a na výhodnost a efektivitu nevojenských opatření. [Konkrétně](#) tvrdí, že metody konfliktu se změnily a nyní zahrnují „široké užití politických, ekonomických, informačních, humanitárních a jiných nevojenských opatření“. To vše může

⁶ Klára Šed'ová. 2013. Humor ve škole. Dostupné zde: https://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/129782/SpisyFF_412-2013-1_7.pdf?sequence=1

být dle jeho slov doplněno působením na místní obyvatelstvo a jeho užíváním jako páte kolony a také užitím „skrytých ozbrojených sil“.

11. Konspirační teorie

Hypotéza vysvětlující konkrétní jev nebo spekulující o určité události na základě domněnky o údajném spiknutí.

Konspirační teorie mají společné především čtyři [definiční znaky](#): (1) skupina osob, či instituce (2) jednající v utajení (3) usiluje o převzetí moci, zisk nebo zamlčení pravdy (4) na úkor všeobecného dobra (obvykle za účelem vlastního obohacení). Mezi [nejznámější konspirační teorie](#) patří přesvědčení, že teroristické útoky 11. září 2001 byly zorganizovány ze strany USA nebo že první přistání člověka na Měsíci bylo natočeno v hollywoodských ateliérech. Podrobněji se konspiračními teoriemi zabývají například politologové [Ucsinski a Parent](#) nebo filozofové [Karl Popper](#) a [David Coady](#).

Odlišit konspirační teorii od teorie reálné může být v některých případech velice náročné. Zejména tomu je tak v případě, kdy se jedná o pokus vysvětlit stále probíhající fenomén nebo situaci, u které zatím neexistuje dostatečné množství informací či prokazatelných důkazů.

V kontextu ruské dezinformační kampaně se k rozšiřování konspirací uchylují jak prokremelské weby, fungující převážně na neprofesionální bázi, tak také státem financovaná televize [RT](#). Za často šířenou konspirační teorii v rámci proruských dezinformačních operací lze například označit tvrzení, že ukrajinský Euromajdan byl ve skutečnosti státním převratem zorchestrovaným [Spojenými státy](#) a nikoliv [revolucí](#). Množství konspirací se objevilo také v souvislosti se [sestřelením letu MH17](#).

12. Prokremelský web

Webová stránka, která systematicky šíří dezinformace podporující politiku Ruské federace.

V žádném případě se nejedná pouze o webové stránky, které jsou oficiálně a přímo finančně podporovány Ruskou federací. Weby považujeme za prokremelské, i pokud je podpora politiky ruské vlády pouze nepřímá.

Poselstvím článků často bývá sdělení, že demokratické instituce západních států jsou ty špatné, zatímco Ruská federace stojí buď v opozici proti nim jako ta správná, případně na stejné úrovni, co do morálnosti vlastního jednání. Přítomnost reflexe postoje Kremlu není nutná, články nicméně obvykle zapadají do současného kremelského narativu.

Mezi nejvýznamnější české weby, které se řadí mezi prokremelské, patří například [Sputnik](#), [Parlamentní listy](#), [Svět kolem nás](#), [AC24](#) nebo [Aeronet](#). Více o těchto projektech a jejich charakteristice se dozvíte ze studie Evropských hodnot na stránkách [Dezinformatori.cz](#).

Tuto definici lze přeneseně použít i pro jakákoliv jiná média či kvazi-mediální projekty, jako jsou například rádiové či televizní kanály. V českém prostředí se však prokremelská rétorika nejvíce koncentruje právě na webu.

13. Hoax

Obvykle e-mailem šířená zpráva, která obsahuje nepřesné či zkreslující informace, účelově upravené polopravdy nebo směs polopravd a lží, jejímž účelem je buď uškodit jejímu příjemci, nebo pobavit šířitele. Zahrnuje žádost o další šíření a rozesílání mezi co nejvíce příjemců.

Svým charakterem se od lží a dezinformací mírně liší, a to zejména díky často přičítanému humornému nádechu. Jeho cílem může být i uškodit, mnohdy se ale jedná také o to udělat si z příjemce sdělení legraci. Typické pro hoax je, že většinou obsahuje také výzvu o jeho další rozšiřování mezi co nejvíce příjemců.

Jeho přesný význam je těžké určit. Podle serveru Hoax.cz, který tyto zprávy systematicky vyhledává a odhaluje, se dá pojem z angličtiny přeložit jako falešná zpráva, mystifikace, novinářská kachna, podvod, poplašná zpráva, výmysl, ale také jako žert nebo kanadský žertík, což jasně ukazuje na jeho mnohovýznamovost.

Tento web dále uvádí, že se v počítačovém světě jako *hoax* nejčastěji označuje poplašná zpráva, která varuje před neexistujícím nebezpečím. V takovémto pojetí jsou hoaxy poměrně často šířeny prokremelskými weby, v tomto případě se ovšem nejedná o účel pobavit nebo si z někoho udělat legraci, ale o snahu šířit paniku a strach.

14. Kremelský troll, kremlobot apod.

Ruskou federací placený jedinec zapojující se v souladu s předem danou linií do internetových diskuzí a blogů za účelem podpory ruské politiky nebo kritiky Západu.

Váženější zmínky o tom, že jsou v Rusku najímáni internetoví komentátoři, kteří mají za úkol manipulovat diskuzemi, se objevovaly již v každoročních zprávách o svobodě internetu *Freedom on the Net* americké nevládní organizace *Freedom House* ([2011](#), [2012](#), [2013](#)). Pravidelněji o této problematice začala média informovat [po ruské anexi Krymu](#).

Jedním ze známých míst, kde jsou trollové prokazatelně zaměstnání, je petrohradské [Centrum pro internetový výzkum](#). V pozadí celého projektu s názvem *Internetový výzkum* má stát [Jevgenij Prigozin](#), člověk blízký Vladimíru Putinovi. V březnu 2015 přišla [stanice RFE/RL](#) s reportáží, ve které promluvily dvě bývalé zaměstnankyně Centra pro internetový výzkum. Jen o pár dní později poskytl stejné stanici další bývalý zaměstnanec petrohradského Centra [rozhovor](#), v němž podrobně popsal taktiku a metody užívané kremelskými trolly.

Ne každý internetový diskutér podporující politiku ruské vlády musí nutně odpovídat vymezení popsanému v předchozích řádcích. Je potřeba jasně rozlišovat, pokud takový jedinec hájí politické kroky

Kremlu z vlastního přesvědčení, nebo protože je za to placen. NATO StratCom Centre of Excellence vydalo [studii](#) věnující se trollům, v níž je rozlišováno mezi klasickým *trollem*, který ovšem nemusí být na svou činnost najat žádnou institucí, a pojmem *hybridní troll*, odpovídajícím výše uvedené definici. Studie nabízí několik způsobů, jak hybridního trolla identifikovat a jak se s ním případně vypořádat.

15. Agent

*Osoba reprezentující jinou osobu či entitu nebo jednající v její prospěch.*⁷

BIS (Bezpečnostní informační služba) za agenta [označuje](#) osobu jednající ve prospěch BIS. Pojem se rovněž často [používá](#) ve spojení *agent Kremlu*. V obecném smyslu se pojem používá v teorii systémů, ekonomii, obchodu, bezpečnosti či chemii. Význam však zůstává stejný, jedná se o slovo francouzského původu mající význam činitele, jednatele či pověřence.

16. Bílý kůň / slaměný panák

Osoba, která je nastrčená k páchání trestné činnosti, aby zakryla skutečného pachatele nebo osobu, která má z této činnosti prospěch.

V angličtině se používá pojem *strawman* či *strawperson*.

17. GONGO (A Government Organized Nongovernmental Organization)

Nevládní organizace nepřiznaně zřízená či sponzorovaná vládou za cílem dosažení politických, mezinárodních či geopolitických cílů doma či v zahraničí.

Hlavním cílem těchto organizací je prosazování domácích ekonomických a zahraničněpolitických zájmů v zahraničí. Většina těchto organizací je zakládána či sponzorována [nedemokratickými státy](#). Jedná se například o [Red Cross Society in China](#), [World Without Nazism \(WWN\)](#), [Nashi](#).

18. Pravý sektor

Ukrajinská ultrapravicová nacionalistická strana původně fungující s paramilitaristickými strukturami jakožto nejradikálnější organizace podílející se na protestech Euromajdanu.

Pravý sektor vznikl původně jako [aliance](#) ultranacionalistických skupin v listopadu 2013. Při protestech Euromajdanu se jeho členové výrazně zapojili v lednových ozbrojených střetech s policií. V březnu 2014 byl zaregistrován jako [politická strana](#). Různá světová média používala k charakterizaci Pravého sektoru

⁷ Cambridge Dictionary. Dostupné zde: <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/agent>

odlišné přívlastky. Západní média jej popisovala obvykle jako „[krajně pravicový](#)“, „[ultranacionalistický](#)“ nebo „[nacionalistický](#)“, některá z nich ovšem pro označení některých skupin sloučených pod hlavičkou Pravého sektoru používala výrazy jako „[neofašistické](#)“ nebo „[neonacistické](#)“, podobně jako v některých [prokremelských médiích](#).

Právě prokremelskými médii byla často účast Pravého sektoru na Euromajdanu zneužívána v dezinformační kampani. Pravý sektor byl [portrétován](#) jako klíčová politická síla a celá Ukrajina jako stát ovládaný fašisty. V parlamentních volbách konaných v říjnu 2014 ovšem Pravý sektor získal pouze [1 mandát](#).

19. Batalion Azov (též Prapor Azov)

Dobrovolnická vojenská jednotka, jejíž někteří členové mají blízko ke krajní pravici, založená v květnu 2014 v Mariupolu.

Vzhledem k velmi špatnému stavu ukrajinské armády a nedostatku adekvátně vyzbrojených a bojeschopných vojáků, schválil v březnu 2014 ukrajinský parlament [vytvoření](#) Národní gardy, která měla zajišťovat především ochranu hranic a boj s terorismem. Kvůli špatnému vybavení a nelояlilitě některých členů se ovšem, s ohledem na napjatou situaci v Ukrajině, ukázala jako nedostačující. Byl proto přijat prezidentský dekret povolující vznik [dobrovolnických praporů](#). Jednou z nejnámějších jednotek tohoto typu se stal kontroverzní Batalion Azov (též Prapor Azov).

Do širšího povědomí se Batalion dostal během [bitvy o Mariupol](#), na jehož úspěšném dobytí se významně podílel. Jeho členové se zapojovali také do následné [obraně](#) tohoto přístavního města. Fungování Batalionu Azov začalo ale záhy vzbuzovat [obavy](#) kvůli inklinaci části příslušníků praporu ke krajní pravici a neonacismu. Jeho velitelem je [Andrej Biletsky](#), lídr organizace Sociálně-národní shromáždění, která prosazuje otevřeně neonacistické postoje. Někteří členové užívali [nacistické symboly](#).

Prapor Azov se stal předmětem kontroverzí také z dalšího důvodu. Podle zpráv [OBSE](#) i [Úřadu vysokého komisaře OSN pro lidská práva](#) se členové Batalionu dopouštějí válečných zločinů, především mučení, znásilňování, únosů novinářů a celkového nelidského zacházení.

20. Finlandizace

Vliv autoritářské velmoci na politiku sousedícího menšího státu při zachování jeho suverenity.

Termín *finlandizace* vznikl v souvislosti se vztahem Finské republiky a Sovětského svazu po druhé světové válce, [zakotveném](#) v *Pařížské mírové smlouvě* z roku 1947 a *Dohodě o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci* uzavřené mezi Finskem a SSSR z roku 1948. [Vztah](#) mezi oběma státy byl specifický tím, že Finsko, ač oficiálně suverénní stát, bylo pod silným tlakem Sovětského svazu, souvisejícím do značné míry s jeho geopolitickým postavením. V praxi se skandinávská republika snažila o zlepšování vztahů se západní Evropou, ale jádrem její zahraniční politiky zůstávala loajalita vůči SSSR. Finsko se tak během studené války například nezapojovalo do aliancí považovaných Sovětským svazem za

nepřátelské, prezentovalo zahraničněpolitické názory v souladu se sovětskou linií nebo byla ve finských médiích omezena kritika sovětské zahraniční politiky. Jedním ze symbolů této politiky se stal finský prezident Urho Kekkonen.

Užívání pojmu bylo v minulém století [kritizováno](#) pro jeho pejorativní nádech a zavádějící vnímání finského postavení. Přestože se po konci studené války mohlo zdát, že termín již nenajde své využití, v současné době začíná být opět skloňován především v souvislosti s děním na Ukrajině. Jako o jedné z variant geopolitického ukotvení Ukrajiny hovořil o finlandizaci v listopadu 2014 například český prezident [Miloš Zeman](#). Podobný scénář navrhovali ale také američtí zahraničněpolitici experti [Henry Kissinger](#) nebo [Zbigniew Brzezinski](#). Jako vhodný model pro Ukrajinu byla ale finlandizace kritizována na jedné straně kvůli [odlišnému zahraničněpolitickému kontextu](#) ve srovnání s obdobím studené války, na straně druhé kvůli [jinému vnitřnímu vývoji](#) v Ukrajině oproti poválečnému Finsku.

21. Minské dohody

Dohody o příměří na východě Ukrajiny, které zahrnují Minský protokol, zvaný také Minsk I, a dále Druhou minskou dohodu, nazývanou Minsk II.

[Minský protokol](#) je dohoda o příměří dojednaná mezi Ruskem, Ukrajinou a samozvanými separatistickými republikami pod dohledem OBSE. Podepsána byla 5. září 2014 v běloruském Minsku. Jejím cílem mělo být zastavení války na Ukrajině. Zahrnuje 12 bodů, mimo jiné požadavek na oboustranné ukončení použití zbraní, umožnění dohledu OBSE nebo realizaci decentralizace moci na Ukrajině. Dokument nezahrnuje žádné pevné termíny pro plnění nastavených podmínek, ani konkrétní kroky, které by strany měly podniknout. Dohoda byla široce porušována a nakonec došlo k jejímu celkovému selhání.

V návaznosti na neúspěch Minského protokolu byla dojednána Druhá minská mírová dohoda. Tento dokument byl vyjednaný německou kancléřkou Angelou Merkelovou, ruským prezidentem Vladimírem Putinem, ukrajinským premiérem Petrem Porošenkem a francouzským prezidentem François Hollandem. Finální verzi podepsali členové kontaktní skupiny, za Organizaci pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE) švýcarská diplomatka Heidi Tagliaviniová, za Ukrajinu její bývalý prezident Leonid Kučma, za Ruskou federaci velvyslanec na Ukrajině Michail Zurabov a za separatistické oblasti jejich samozvaní vůdci Alexandr Zacharčenko z Doněcké oblasti a Igor Plotnickij z Luhanské oblasti.

O konkrétních podmínkách stanovených v Druhé minské mírové dohodě a také o prozatímní úspěšnosti jejich plnění se můžete více dočíst například [ZDE](#).

22. Oligarchická kleptokracie

Společnost vedená malou skupinou mocných osob, které získávají bohatství a moc okradáním ostatních lidí.^{8 9}

Pojem oligarchie představuje státně-mocenskou strukturu, ve které dominuje úzká skupina osob. Často se jedná o rodinné příslušníky, není to ale podmínkou. Tito oligarchové se mohou vyznačovat různými typy moci, například ekonomickou nebo vojenskou.

Pojmu oligarchie se věnuje například jeden z předních ekonomů Paul Krugman. Ve svém [článku](#) v New York Times s názvem „Oligarchie v americkém stylu“ vysvětluje, že extrémní koncentrace majetku není kompatibilní s reálnou demokracií.

Pojem kleptokracie je spojován především se systémovou korupcí a zneužíváním státních financí v neprospěch obyvatelstva.

⁸ Oxford Dictionary. Dostupné zde: <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/oligarchy>

⁹ Oxford Dictionary. Dostupné zde: <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/kleptocracy>

Líbí se Vám, co děláme?

Podpořte nás! Naše práce je možná jen díky darům lidí, jako jste Vy.

Můžete využít tento formulář: www.evropskehodnoty.cz/o-nas/dekujeme

Nebo můžete poslat svůj dar přímo na transparentní účet Evropských hodnot:
2300405420/2010.

Vyberte si program, který chcete přímo podpořit:

- Analytický tým - AT
- Iniciativa pro evropské hodnoty – IEH
- Kremlin Watch - KW
- Program pro soudržnou společnost – PSS

Nebo můžete podpořit naši práci obecně: Podporujeme Evropské hodnoty - PEH

Do zprávy pro příjemce uveďte DAR_program + Vaše jméno a příjmení a zašlete nám e-mail s Vašimi osobními údaji pro potvrzení o daru na: dary@evropskehodnoty.cz

© **Evropské hodnoty z.s. 2016**

Think-tank Evropské hodnoty je nevládní odborná instituce bránící liberální demokracii.

Naší vizí je svobodné, bezpečné a prosperující Česko ve střední Evropě, která je pevnou součástí Západu.

Pomáháme čelit agresivním režimům, radikalizaci uvnitř společnosti, šíření autoritářských tendencí a extrémistických ideologií včetně islamismu.

Politikům předkládáme odborná doporučení a systematicky sledujeme a hodnotíme jejich práci. Za základní prvky vysoké politické kultury považujeme aktivní občany, zodpovědné politiky a soudržnou společnost, která sdílí hodnoty svobody a demokracie.

Od roku 2005 se jako nevládní nezisková organizace, která není spojena s žádnou politickou stranou, věnujeme výzkumné a vzdělávací činnosti. Vedle vydávání odborných publikací a komentářů pro média, pořádáme konference, semináře a školení pro odbornou i širší veřejnost. Na svých akcích zprostředkováváme dialog mezi politiky, odborníky, novináři, podnikateli i studenty.

THINK-TANK EVROPSKÉ HODNOTY

Vlkova 36, 130 00 Praha 3

info@evropskehodnoty.cz

www.evropskehodnoty.cz

facebook.com/Evropskehodnoty